№ 5—1917.
კვირა იანვარი 29

წელ. მეხუთე გამოცემისა | ფასი 15 ა.

შინაარსი

1, **მეთაური**—ა) სამშობლოს სადიდებლად! ბ) ნიკო გოცირიძე 2

2, **ივ. გომართელი**—აჩრდილები და ანიკ-სოფი 3

3, **ალ. რიონისპირელი**—და ვწუევლი, ვწუევლი 2

4, **გ. ქურიშვილი**—ჩემი ფიქრები 5

5, **დია ჩიანელი**—ოცნების სამეფოში. ბრმა-მუნჯი . . . . „

6, **ნ. მიწიშვილი**—პარადოქსები 6

7, **ილ. ფერაძე**—იდეალი ნადსონიდან . . 7

8, **ლადო ბზვანელი**—სახელმძღვანელოები ქართული ლიტერატურისა და ისტორიის „

9, **დიმიტრი ყიფიანი**—წრთვნა სულისა, მისი ხელმაწერიდან გამოკრებილი **ნინო ყიფიანის**-მიერ II 8

10, **დავ. კილოსანიძე**—მოკლე იყო ზღაპარი! 9

11, **მ ველისციხელი**—⁂ ლექსი 9

12 **იოსებ არიმათიელი**—ის. ნადსონი . . „

11, **გრ. საქარიქედელი**— მოსე მწერალი 10

14, **გ. კვიკვიძე**—დაგვიანებული ხმა . . 12

15, **სახიობა, წვრილი ამბები., სურათები.**

ს. ი. ნადსონი

რუსთა მგოსანი. მისი ბევრი ლექსია ქართულად ნათარგმნი ილ. ფერაძისა და სხვათაგან. იანვრის 19 შესრულდა მისი გარდაცვალების 30 წ. თავი. გარდაიცვალა 25 წლისა. იხ' ამავე ნომერში მისი ლექსი „იდეალი."

იანვრის 29

სამშობლოს რასაც შევჭამ—ის შემრჩება, **სადიდებლად**! რაც არა—ოხრად დამრჩებაო!

დიდი ხანი არ არის, რაც ჩვენი საზოგადოების მოწინავე ნაწილი, თავადაზნაურთა უმეტესობა და ზოგიერთი მათი მიმყოლი მოხელეობა ამა მცენებას მტკიცედ იცავდა: გამალებით ნთქავდა როგორც მამა-პაპით გადმოცემულ მაუულ-დედულს, ისევე თვის ჯანსა და ღონეს, სულსა და გულს...

არა ნაკლებ ბედოვლათობდა ამ წოდების შთამომავალი მოზარდი თაობა, რომელიც უმაღლესი განათლების დიპლომის ძიებაში მართლა და მეცნიერული ცოდნით კი არ იმოსავდა თავს, არამედ ფუსავატობით, სულიერ—სხეულებრივ დაჩაჩანაკებით.

შედეგი ასეთი უკუღმართობისა თვალწინა გვაქვს.

ერთის მხრით უცხოთა ხელში გადასული საქართველოს დიდძალი მიწა-წყალი, მეორეს მხრით ჯან-ღონე დალეული ნასწავლ ახალგაზრდობის დიდი უმეტესობა, რომელთა შორის ნამდვილი მოქალაქე და მტკიცე რწმენა მისწრაფების კაცი სანთლით საძებარია...

...ჩვენის ქვეყნის სანუგეშოდ და სადიდებლად ბოლო ათეულმა წელმა წარმოშვა რავდენიმე პრაკტიკული მუშაკი,—საღებ-მიცემო და სამრეწველო გამჭრიახობით დაჯილდოვებული, რომლებიც მხოლოდ სიტყვით კი არა,—მუყაითი მუშაობით განამტკიცებენ ქართველ კაცში დარჩენილ უნარს თვითმოქმედებისას...

ჩვენი ხსნაც ამაშია: მომჭირნეობა, შრომა, დროს დაფასება, მამა-პაპით გადმოცემულ ქონების გაზრდა-გაათკეცება და კულტურულ წინსვლის გაძლიერება!—აი რა უნდა აფრთოვანებდეს ყოველს ქართველს!..

თავადი შვილია თუ ბურჟუა, სამღვდელოა თუ გლეხი, სწავლულია თუ მოსწავლე—ერთი მიზანი უნდა ასულდგმულებდეს—სამშობლოს სადიდებლად შეჰქმნას რამე: სამეცნიერო, სამწერლო, სამრეწველოს, სასცენო, საკულტურო თუ სხვა რომელსამე ასპარეზზე...

მომავალი მხოლოდ იმას უღიმის, ვინც თავის სამშობლოს სადიდებლად მხნედმუშაკობს..

ნიკო გოცირიძე
(20 წ. მოღვაწეობის გამო)

მდაბიო ხალხის გულისხმას ჩასაგდებად დიდი ღვაწლი მიუძღვის სახალხო თეატრს თავის უანგარო მუშაკობით, რომელთა შორის ერთი პირველთაგანი ადგილი უჭირავს დამსახურებულ სცენის შოყვარეს ნიკო გოცირიძეს.

თითქმის 25 წელიწადია, რაც ჩვენში სახალხო თეატრი აღორძინდა. მისმა მესვეურ-ქურუმებმა გამუდმებულმა, შეუჩერებელი მუშაობით მდაბიო ხალხში სათეატრო ხელოვნებას ისე ღრმად გაუდგეს ფესვები, რომ უმისოდ ხალხს თვისი სულიერი აღორძინება ვერ-კი წარმოუდგენია და ამ ხელოვნების დამსახურებულ მუშაკთ გულწრფელად სდაფნის.

მომავალ შაბათს, თებერვლის 4, სახალხო სახლში გაიმართება სახალხო თეატრის თვალის ნიკო გოცირიძის მოღვაწეობის 20 წლის შესრულების დღესასწაული. სცენის ამ უანგარო მოღვაწის შესახებ უფრო დაწვრილებით შემდეგ ნომერში მოვილაპარაკებთ. ახლა-კი აღვნიშნავთ, რომ ნიკო გოცირიძის დღესასწაული იმავე დროს სახალხო თეატრის წინმსვლელობის დღესასწაულიც არის და იმედია, ხალხი, რომლის სამსახურსაც ნიკომ 20 წელზე მეტი შეალია, ამ დღეს ღირსეულად შეხვდება!..

და ვწყევლი! ვწყევლი,

იყო დრო, როცა შვებით აღვსილი
მიმღერდა გული ნარნარ ხმაზედა,
მისებრ მგზნებარეს და ლაღ მცინარეს
ვერ იპოვიდით თვით ცის თაღზედა.
მაგრამ როდესაც ვცანი სოფელი,
ცხოვრების ზღვაზე დავიწყე ცურვა,
მას აქეთ გავხდი ცრემლთა მთოველი
და სულსა მიწყლავს ტანჯვა და ურვა.
და ეხლა მთვრალი შურის-ძიებით
ვაჟღერებ ჩანგსა სასტიკ ბრძოლისას,
და ვწყევლი, ვწყევლი გმობის ჰანგებით
წესსა და ადათს ამა სოფლისას!

ალ. რიონისპირელი

აჭარლები და „აჩიკ-სოზი“

არავისათვის დაფარული არ არის, რომ კავკასიაში გონებრივათ ყველაზე უფრო ჩამორჩენილი თურქები არიან. ყველაზეუკეთ ეს გარემოება ბაქოს მაჰმადიანთა საქველ-მოქმედო საზოგადოებამ იცის ცხვირის წინ ამ საზოგადოებას უვიცი, შეუგნებელი თანამოძმეები ახვევია და იმის მაგიერ, რომ მათ გაუხსნას სკოლები, მათში შეიტანოს სინათლე, აჭარას წაეპოტინა და ქართველ მაჰმადიანებში ხსნის სკოლას.

რატომ, რა მოსაზრებით?

იმ მოსაზრებით, რომ ქართველი მაჰმადიანები მას მიაჩნია თურქებად.

ბაქოს მაჰმადიანთა საქველ-მოქმედო საზოგადოების ამგვარ შეხედულებას აშკარათ ამჟღავნებს გაზეთი „აჩიკ-სოზი“

ამ გაზეთში მოთავსებულ წერილს ქართველი პოლიტიკანების შესახებ ერთი ფრიად დიდი ღირსება აქვს: გულახდილობა.

„აჩიკ სოზისათვისო“ ისე როგორც ბაქოელ მაჰმადიანთა საქველ-მოქმედო საზოგადოებისათვის, ქართველი მაჰმადიანები არ არსებობენ, —მთელი აჭარა დასახლებულია თურქებით.

„აჩიკ-სოზმა“ ორიგინალობაც კი ვერ გამოიჩინა და პოლიტიკანობით გატაცებულმა დედააზრი ამგვარი პოლიტიკისა სომხის ბურჟუაზიას მოჰპარა,

სომხის ბურჟუაზიისათვის ქართველი გრიგორიანები არ არსებობენ, ვინც გრიგორიანია ის სომეხია.

ამგვარსავე აზრს დასდგომია „აჩიკ-სოზიც“, მისთვის მაჰმადიანები ქართველები არ არსებობენ,—ვინც მაჰმადიანია, ის თურქია, მორჩა და გათავდა. სარწმუნოება და ეროვნება „აჩიკ-სოზისათვის„ ცალცალკე არ არსებობენ,—მისთვის სარწმუნოება სავსებით ჰფარავს ეროვნებას. რა ვუყოთ, რომ უძველეს დროს აჭარაში ქართველები იყვნენ, დღეს აჭარლები მაჰმადიანები არიან და მაშასადამე თურქები.

ეს არის პირწავარდნილი აზიური შეხედულება.

თუ „აჩიკ-სოზს“ უნდა თანამოძმეთა შორის სინათლე შეიტანოს, უმალ თვითონ უნდა გაინათლოს თავი და შეიგნოს ის საანბანო ჭეშმარიტება, რომ ეროვნება და სარწმუნოება ერთმანერთში ასარევი არ არის და განათლებულ ევროპაში აღარც ურევენ. აჭარა არის საქართველოს ნაწილი, აჭარლები არიან ჩვენი ღვიძლი ძმები—ქართველები.

უძველეს დროში თურქებმა ძალდატანებით, ცეცხლითა და მახვილით მიაღებიეს აჭარლებს მაჰმადის სჯული, მაგრამ განა ეს იმას ნიშნავს, რომ აჭარლები გათურქდნენ? ალბათ ასე ეგონათ იმ თურქებს, რომლებიც ცეცხლითა და მახვილით ავრცელებდენ აჭარლებში მაჰმადის სარწმუნოებას.

სამწუხარო მხოლოდ ის არის, რომ დღესაც თურმე ასე ჰგონია „აჩიკ-სოზს“ და ბაქოელ მაჰმადიანთა საქველმოქმედო საზოგადოებას

აზრის წინმსვლელობას რამოდენიმე საუკუნის განმავლობაში მათთვის უქმათ და უნაყოფოთ ჩაუვლია.

ჩვენი მეგობრებისაგან სულ სხვა პასუხს და სულ სხვა კილოს მოველოდით.

მაგრამ ასეთია ჩვენი ხვედრი...

ვინ გაგვიტანა, რომ „აჩიკსოზმა“ და ბაქოს მაჰმადიანთა საქველმოქმედო საზოგადოებამ გაგვიტანოს!

ქართველებს სრული უფლება ჰქონდათ, ეფიქრა, რომ კავკასიის თურქები თავის წინაპართა ცოდვას აღიარებდენ და იტყოდნენ: ძალმომრეობით მოგვლიჯეთ გულზე თქვენი ძმები—აჭარლები და დღეს თქვენი შეერთება ჩვენც გვახარებს, სინიდისს გვიწმინდავსო.

ამის მაგიერ რასა ვხედავთ?

როდესაც აჭარამ თვისი ძმები—ქართლი და იმერეთი იცნო და ხელი გაუწოდა, ბაქოს მაჰმადიანთა საქველმოქმედო საზოგადოება და „აჩიკ-სოზი“ შუაში ეჩხირებიან და თავის წინაპართა ცოდვას იმეორებენ: ცდილობენ, ძმები ერთმანერთს დააშორონ.

ამავე დროს კი გვარწმუნებენ: თქვენი მეგობრები ვართო.

ღმერთმა დაგვიფაროს ასეთი მეგობრებისაგან.

და თუ ჩვენი მეგობრობის შუბი აჭარლებზე უნდა გადატყდეს, დაე გადატყდეს!

„აჩიკ-სოზმა“ კი არა, კავკასიის მთელმა თურქობამ უნდა იცოდეს, რომ ქართველ ერისათვის აჭარა გაცილებით უფრო ძვირფასია, ვიდრე ცალიერი სიტყვები მეგობრობისა.

ქართველი ერი დიდიხანია დაშორდა „აჩიკ-სოზის“ აზიურ მსჯელობას და სარწმუნოებასა და ეროვნებას ის ერთი-მეორეში არ ურევს.

არც ერთ შეგნებულ ქართველს აზრათ არ მოვსლია აჭარაში ქრისტიანობის გავრცელება და არც გამოთქმულა პრესაში არაფერი ამის მზგავსი.

ჩვენთვის სულ ერთია, რა სარწმუნოებისაც იქნებიან აჭარლები.

ჩვენთვის სრულებით საკმარისია, რომ აჭარლები ქართველები არიან.

ქართველი ერისათვის აუცილებლად საჭიროა, რომ თვითონ აჭარლები თავის თავს ქართველებათ თვლიდენ.

ჩვენ სრულებითაც არ გვინდა ეროვნების საერთო ნიადაგზე სარწმუნოებრივი ქადაგება დავიწყოთ და აჭარლები გავქრისტიანოთ.

დაე, აჭარლებმა იცნონ თვისი თავი მხოლოდ ქართველებად და რწმენის სამთავროში, მაჰმადს გაჰყვებიან თუ ქრისტეს, ეს მათი პირადი, მათი სინიდისის საქმეა.

„აჩიკ-სოზი“ როდი კმაყოფილდება სარწმუნოებით. აჭარლებისმაჰმაიდანობის ნიადაგზე ის მართავს ეროვნულ პროპაგანდას და ცდილობს ქვეყანა დააჯეროს, რომ აჭარლები თურქები არიან.

ეროვნული შეგნება თან-დათან ვრცელდება აჭარლებში, ისინი თავის თავს ნელანელა ქართველებათ აღიარებენ. აქ არის ჩვენი დიდი სიხარული, ჩვენი დიდი დღესასწაული. სამწუხაროთ ჩვენი დიდი დღესასწაული „აჩიკ სოზს“ შავდღეთ გადაქცევია.

მას მოსვენებას უკარგავს ის გარემოება, რომ აჭარლები თავისთავს ქართველებათ სთვლიან.

დიად, „აჩიკ-სოზო,“ აჭარლები ქართველები არან. და თქვენი წინაპრები ამაოთ ჰლამობდენ მათ გათურქებას,

ჩვენ არ ვცდილობთ მათ გაქრისტიანებას, რადგანაც მიზანს ვერ მივაღწევთ. ნურც თქვენ ცდილობთ მათ გათურქებას, რადგანაც მიზანს ვერ მიაღწევთ.

დაე, აჭარლები დარჩენ მაჰმადიანებათ, აქ ჩვენ არ შეგეცილებათ: ეცადეთ, განამტკიცოთ მათში მაჰმადის სჯული.

ხოლო აჭარლები იყვენ, არიან და უნდა დარჩენ ქართველებათ და ჩვენ ყოველის ღონით ვეცდებით, განვამტკიცოთ მათში ქართველობის თვით-შეგნება.

ყოველივეს, რასაც ჩვენი საზოგადოება აკეთებს აჭარაში, მხოლოდ და მხოლოდ ამ მიზნით. აკეთებს; მას აზრათ არ მოსვლია, ქართველი მაჰმადიანები მაჰმადიანობას დააშოროს, ხოლო ყოველივეს, რასაც თურქთა საზოგადოება აკეთებს აჭარაში, იმ მიზნით აკეთებს რომ ჩვენს დიდ ეროვნულ მისწრაფებას წინ გადაეღობოს და აჭარლები გაათურქოს, აჭარაში ნიადაგი არ მოამაგრებიოს იმ შეგნებას, რომ აჭარლები ქართველები არიან.

ეს მიზანი რომ არა ჰქონდეს თურქთა საზოგადოებას, სხვაფრივ აუხსნელია, რისთვის სდაჭირდა მას აჭარაში თურქული სკოლები.

თუ თურქთა საზოგადოება გვეთანხმება, რომ აჭარლები ქართველები არიან, აჭარაში ალაგი უნდა ჰქონდეს მხოლოდ ქართულ სკოლებს რადგანაც ქართველი აჭარლები სარწმუნოებით თურქები არიან, აჭარის ქართულ სასწავლებელში თურქული ენა სავლდებულო უნდა იყოს და უნდა ისწავლებოდეს, როგორც საგანი.

ჩვენ აჭარაში არ ვაწარმოებთ არავითარ პოლიტიკას, არავის არაფერს არ ვართმევთ, მაგრამ არც ის გვინდა. რომ სხვამ წაგვართვას.

თურქთა საზოგადოება კი სწორეთ პოლიტიკას აწარმოებს აჭარაში, „აჩიკ-სოზიც“ კვერს უკრავს ამგვარ პოლიტიკას და ჩვენ კი გვიკიჟინებს: პოლიტიკანებოო.

კუდა ხარი თავისთვის არ იყო და სხვას ბუზებს უგერებდაო.

ჩემი ფიქრები

შემოღამდება და ვარსკვლავები
ცაზე კენტ კენტად აენთებიან;
ჩაეძინება დაქანცულ სოფელს,
ერის ტკივილნიც მიყუჩდებიან.

მხოლოდ ფიქრები, ჩემი ფიქრები,
არ დასცხრებიან, არ ადგებიან,
მესტუმრებიან შუაღამისას,
გამაღვიძებენ, ამეშლებიან.

წამომაგდებენ სახეტიალოდ,
თან მხლებელივით გამომყვებიან,
დამატარებენ ტანჯულ სამშობლოს,
დამაღონებენ, დაღონდებიან.

დამძიმდებიან ქვეყნის ცრემლებით,
დაიღლებინ, დაოსდებიან,
მომაცილებენ ჩემს ყრუ ოთახში
და ჩემთან ერთად ატირდებიან.

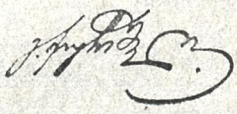

ოცნების სამეფოში

დეგენდა პირველი

ბრმა-მუნჯი

1

დაიბადა ასული, რომელიც ორივ თვალებით ბრმა და მუნჯი იყო,

თექსმეტი გაზაფხულის კარებზე რომ შესდგა, თვით გაზაფხულს დაემგვანა, მაგრამ უქმი იყო მისთვის მისი გაზაფხულობა, როგორც თვით გაზაფხული...

—

ახალ გაზაფხულზე, როცა ქვეყანა იმოსირთვება, როცა სამყაროს მფლობელს სურს ისე მოირთოს, რომ ყველა აღტაცებაში მოიყვანოს, ყველას თავი აქებიოს, — ამ რთვის დროს მხოლოდ ასული იგი იყო უნებო, იგი ვერ ადგენდა თვალყურს, მხოლოდ იგი არ აქებდა სამყაროს მფლობელს და მის მორთულ ბუნებას...

—

როცა ქვეყანა მოირთო, ყველა აღტაცებით ქებას უთვლიდა:

მხიარულად აჟრიალდენ ჩიტები.

ბულბულმა გაჰკვნესა... შაშვმა დასტვინა.

მორთული გამოფრინდა პეპელა და ყვავილებს თავს შემოევლო,

ვარდი კოპწიად აღელდა და ნამის საკოცნელად წითელი ტუჩები გადაშალა...

ყველანი დედამიწას ეკროდნენ, აქებდენ მის მომრთველს.

მხოლოდ ასული ვერ გრძნობდა ბუნების მშვენიერებას და უხმოდ იყო...

—

— რათ არ მაქებს ასული? — იკითხა მეუფემ...

— ვერას ხედავს, მიუგეს: მან არ იცის გაზაფხული რა არის...

— წადით, აუხსენით; დაე მისმა ბაგემ გამოსთქვან ქება

და გაფრინდენ ანგელოზნი და დაუწყეს ახსნა გაზაფხულის სიმშვენიერის.

— რა ქენით? შეეკითხა მეუფე, როცა ანგელოზნი დაბრუნდენ.

— იგი, მეუფევ, მუნჯიც ყოფილა!

— მოახსენეს.

დაფიქრდა მეუფე და წარმოსთქვა:

— მაშინ აეხილოს თვალები, აედგას ენა, როცა მისი სიკვდილის დღე მოახლოვდეს. დაე, თვალხილული დასტკბესო ბუნების. და ქვეყანის მშვენიერებით, აქოს თვისი და მისი გამჩენი. მარა მით დაისაჯოს, რომ როგორც მალე აეხილა თვალი, აედგა ენა, ისევ მალე დაეხუჭოს, დამუნჯდეს!!

2

გავიდა ხანი.

ქვეყნად დიდი უბედურება დატრიალდა.

სისხლით მთა-ველი შეიღება.

ცეცხლით სოფელ-ქალაქი გადიბუგა.

მრავალი ხალხი გამოესალმა სიცოცხლეს..

მტრის იარაღი არავის ინდობდა...

მარტო დარჩა ასული ამ სოფელში, სადაც ცეცხლი და მახვილი მეფობდა...

საშინელი გრიალი ესმოდა... ვერ ხვდე

ბოდა-კი რა იყო...

და როცა მტრის ტყვია მასაც მოხვდა, მაშინ აეხილა თვალები...

მოავლო იგი დამწვარ არე-მარეს, დახოცილ გვამებს, სისხლით მორწყულ მინდორს და შეტორტმანდა...

რისხვა ამოსკდა გულიდგან...

ენა აედგა.

—

და მან დასწყევლა სამყარო, მისი მეუფე... მისი შემქნელი.

დასწყევლა და სული განუტევა...

—

როცა მისი აჩრდილი მეუფესთან გამოცხადდა, თვალ-შეჭმუხვნით შეხვდა მეუფე და ჰკითხა:

—

— რათ არ აქე სამყარო, როცა იგი მშვენიერი იყო?!

მიუგო:

— განა მე მქონდა შეძლება მეხილა მისი მშვენიერება, მქონდა ენა მექო მისი შემქნელი!?

— სტყუი! უპასუხა მეუფემ; განა შენ არ დასწყევლე ქვეყანა, არ შეაჩვენე მისი გამჩენი, მაშინ, როცა თვალხილული, ენა ადგმული იყავ?! შენ დამნაშავე ხარ.

—

მიუგო ასულმა:

— რათ მეუფევ, განა მე ვარ დამნაშავე, რომ მაშინ მომეცი მხედველობა, როცა ქვეყნად ჯოჯოხეთი მეფობდა, მაშინ ამიდგი ენა, როცა ქვეყნად ტანჯულთ კვნესა ისმოდა? მე მხოლოდ ეს ვიხილე და შევაჩვენე ამის ამტანი ქვეყანა, შევაჩვენე მისი შემქნელი...

მე იმის მეტი არა, მინახავს რა არა მიგრძვრნია-რა და რაც ვიხილე—მშვერიერება არ იყო, ქებას ჩემი ბაგენი ვერ გამოსქვამდენ... დაფიქრდა მეუფე.

თვალი მოავლო სისხლით და ცეცხლით მოცულს ქვეყანას.

ცრემლები მოადგა თვალებზე და ასულს შუბლზე აკოცა...

პარადოქსები

ჩვენ ვმართავთ სალიტერატურო საღამოს. მიიღე მონაწილეობა! უთხარი მე ერთ მწერალს. მან შებრალების თვალით გადმომხედა და მითხრა:

„ხელოვანი, რომელიც გამოდის სცენაზე საზოგადოების წინაშე მისი ტაშის ცემისა და ყვავილებისათვის—მეძავ ქალსა ჰგავს, თავის სილამაზეს რომ ფულზედა ყიდის. უკაცრავად მე ჯერ ასე არ დავცემულვარ..“.

—

—კრიტიკა,—მითხრა ჩემმა მეგობარმა: ეს მეშჩანური მანქანაა, შიგ რო ბამბას ჩადებენ და რამდენიმე ხნის შემდეგ სერთუკად გამოვა. კრიტიკაც ასე ღეჭავს პოეზიას და აწოდებს საზოგადოებას იმის და მიხედვით, სერთუკი სჭირდება მას თუ ფარჩის სამოსელი. ხალხსა და პოეტთა შორის არ უნდა იყოს შუამავალი საჭიროა. ის, ვინც პოეტს გაიგებს, არ საჭიროებს კრიტიკის წაკითხვას, და ვისაც კი პოეტი არ მოსწონს, არც მის გარჩევას წაიკითხავს...

—

„ვინ გაიგებს შენს სახელს, სახელს ვინ დაიჯერებსო,“ —სთქვა ერთმა ჩვენმა პოეტმა. და მართლაც ვინ გაიგებს?.. და რომ მწერალი „გაიგონ“ უკეთესი არ იქნება თვით მან სთქვას თავის თავზე ის, რასაც ეგრეღ წოდებული კრიტიკოსები ამბობენ? განა უკეთესი არ იქნება თვით მწერალმა გაარჩიოს და გადაუშალოს მკითხველს თავისი პოეზიის შინარსი? და არც ერთი პატიოსანი მწერალი კრიტიკოსი წერილს წინ არ დაურთავს თუ ავის წიგნს“—მეუბნებოდა ერთი ჩვენი პოჰემის წევრი—და მე მას თითქმის ვეთანხმებოდი.

—

„შენ ჰგმობ პრინციპს„ ხელოვნება ხელოვნებისთვისა“—მწერდა ერთი შორს გადახვეწილი მეგობარი. მე კი ვერ გეთანხმები, ვერ ვეთანხმები იმიტომ, რომ ხელოვნებას არა დარჩენია-რა იმის გარდა, თუ თავის-თავს არ დაუბრუნდა. ხელოვნება ეხლა ვერ ატანს ადამიანის საქელტყავს და გული კი მას ქონით აქვსგადაფარული. წაუკითხე მას „მერი„ „მე და

ღამე," „ოქროს-ფეხი" ან „წინა, წინ გასწით" ის ერთი ხზოსავით აზღორინდება, ტაშისცემით ხელთათმანებს დაითხეთქავს ცოტა ხნის შემდეგ თავის ხასას ფეხებს დაარქმევს ოქროს ფეხებს პოეზია ხდება განწირულთა ხვედრათა „პოეზია ცხოვრებისთვის," —ამას მხოლოდ პოეზიის ხაზაზნი თუ იტყვიან.,.

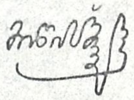

იდეალი

(ნადსონისა)

ნუღარ ამბობთ, რომ კაცის სიცოცხლე
სათამაშოა უაზრო ბედის,
ან ლაღ სირეაენის ნადიმი არის
და შხამი ბრძოლის, გესლი ეჭვების.
არა, სიცოცხლე მისწრაფებაა,
სალ გონებასთან განუყოფელი,
იმ მსოფლიოსკენ, სადაც აშუქებს
სინათლე აჩრდილ მიუდგომელი,
იმ მსოფლიოსკენ, სადაცა კაცსა.
ამა გვირგვინსა მთელი ქმნილების,
სამეფო ტახტზე დაბრძანებულსა
მთელი ქვეყანა ემორჩილების.
ძირს აღმართულსა ბრბოისა ხელით
ვხედავ წუთიერ კერპებად-ხზორებს,
ოქროს მკერდიან ზიზილ-პიპილით
რომ მიიზვიდენ ადამიანებს.
ამ იდეალის აჩრდილისათვის
ბევრი მებრძოლი დაღუპულია,
და ზიზღის ღირსი კერპებისათვის
დიდძალი სისხლი დანთხეულია.
გადის დრო, და თვით ადამიანნი
სიმაღლიდამ მათ ძირს ანარცხებენ
და, აღსავსენი ახალ ოცნებით,
ახლა სხვა კერპებს გააღმერთებენ.
მაგრამ დიადი ადამიანის
კერპი, ბრბოს ბჭობას განშორებული,
სდგას იმ თავითვე სულიერისა
სილამაზითა განშუქებული.
და ის ვინაცა ზემფრენი აზრით
განშორდა ბრბოის ჩვეულებრივ კვალს,
სიყვარულისა მძლევ სხივს ფასს დასდებს
და კაცის გულის წმინდა იდეალს.
ის ქვას მიაგდებს დროებით კერპებს,
მათს მხიბლავ ბრწყინავს ზედ დააფურთხებს
და კაცის ამა იდეალისკენ
დაბეჯითებით ფეხს გაუჩქარებს.

ი. ფერაძე

სახელმძღვანელოები

ქართული ლიტერატურისა და ისტორიისა

ქართული ლიტერატურისა და ისტორიის სწავლება თავიდანავე შემოღებულია ქართულ გიმნაზიებში, მთავრობის საშუალო და დაბალ სასწავლებლებში კი ეს სამი-ოთხი წელიწადია ვითომ შემოიღეს და შეიტანეს პროგრამაში ამ საგნების სწავლება, მაგრამ, რადგანაც ჯერჯერობით არა სავალდებულო ითვლება ამ საგნების სწავლა, ამიტომ ხალისით არ ეკიდებიან მოსწავლენი. ამის გარდა, ამ საგნების შეუთვისებლობის ხელს უწყობს კიდევ ის გარემოება, რომ ნაკლებად მოგვეპოვება ისეთი წიგნები, რომლებიც სახელმძღვანელოთ გამოადგება მოსწავლეთათვის. ლიტერატურიდან მეტად საჭიროა, როგორც ძველი, მე 12 საუკუნიდან დაწყებული, ისე მე-19 საუკუნის მწერალთა ცხოვრებისა და ნაწერების მიმოხილვა გამოცემულ იქნას წიგნაკებად. ასეთი სახელმძღვანელოები სამსახურს გაუწევენ არა მარტო მოსწავლეებსა არამედ იმ მასწავლებლებსაც რომელთაც სპეციალური განათლება არ მიუღიათ ამ საგნებში.

ამ ორიოდე წლის წინად პატივცემულმა სილოვან ხუნდაძემ შეადგინა და დაბეჭდა ერთი ასეთი წიგნაკი № 1, რომელშიც მოთავსებულია ნიკოლოზ ბარათაშვილის ცხოვრებისა და ნაწერების მიმოხილვა; კარგი იქნება, თუ გააგრძელებს თავის შრომას და შემდეგ სახელმძღვანელო წიგნაკებსაც გამოცემას.

საქართველოს ისტორიის სახელმძღვანელოდ კარგი იქნება ბ-ნი ს გორგაძის წიგნი, როგორც შემოკლებული და დამთავრებული კურსით, და გასაგები ენით დაწერილი, მაგრამ, სამწუხაროდ, ჯერ კიდევ პირველი ნაწილის მეტი არ დაბეჭდილა; ამ პირველ წიგნში მოთავსებულია უძველესი და ძველი ისტორია, საშუალო და ახალი ისტორია მოთავსებული იქნება მეორეცა და მესამე ნაწილები, მაგრამ როდის დაიბეჭდება შემდეგი წიგნები, არ ვიცით. მეტად საჭიროა, პატივცემული ავტორი ამ ნაწილების დაბეჭდვას დროზე მოახერხებდეს.

სასურველია, ჩვენი ისტორიკოსები და ქართული ლიტერატურის მცოდნენი ასეთი სახელმძღვანელოების შემუშავება-შედგენაში მონაწილეობას მიიღებდენ.

ლადო ბზვანელი

წრფთნა სულისა

II

დიმიტრი ყიფიანის ხელნაწერებიდან გამოკრეფილი **ნინო ყიფიანის მიერ**

როდესაც დიმიტრი ყიფიანი 1832 წ. ამბოხების გამო ქ. ვოლოგდაში გაგზავნეს ის იქ გუბერნიის სამართველოში მდივნის თანაშემწედ მიიწვიეს.

რამდენიმე ხნის სამსახურის შემდეგ, გუბერნატორმა ამ ხარისხიდან ერთბაშად თავისი კანცელარიის მართველად დანიშნა. დამტკიცება ამ თანამდებობაზე გუბერნატორზევე ყოფილა დამოკიდებული, მაგრამ ამ დროს გუბერნატორ კუზმანს თურმე ვიღასიც რჩევით დასამტკიცებლად სამინისტროსათვის მიემართნა.

„იქ, რასაკვირველია, გამოეკიდნენ საკითხს,— მოგვითხრობს დიმიტრი ყიფიანი— თუ რა მიზეზია, რომ სამინისტროსაგან ელიან ნებას მაშინ, როდესაც ეს ჩვენ არ შეგვეხებაო და გუბერნატორს უარი შემოუთვალეს.

და დამაბრუნეს მონა ღვთისა უკანვე საგუბერნიო სამართველოში.

ამის გამო სამს უფროსთა განში, ორი მათგანი, რამდენადაც მეტის თანაგრძნობით მეპყრობოდა, იმდენად მესამემ ყოყოჩობა დაიწყო. ეს გახლდათ იაგ. ივ. ნეპენინი.

ის გულ-მოსული იყო ჩემზე, რომ ერთხელ გუბერნატორისაგან მოხვდა მას ერთ რამეზე.

რამდენიმე ხნის შემდეგ კუზმინი დაითხოვეს ვოლოგდაში და გენერალი ბოლგოვსკი დანიშნეს სამხედრო გუბერნატორად. ჩემი ისტორია, ეტყობოდა, მაშინათვე უამბეს რადგან თვიდანვე გამამხნევებელ ყურადღებას მაქცევდა.

მაგრამ—ერთხელ მიბარებს თავისთან და ასეთი სიტყვებით მიხვდება:

— ესეთები ხართ აი, ყველა ახალგაზრდა, ერთი გოჯის თავისუფლება რომ მოგცეთ კაცმა, თქვენ ერთ ათზე ხტებით!

ვუცქერი მას გაშტერებული და არაფერი არა გამეგედარა.

— ნეტა რა უმანკო კრავივით მომჩერებიხართ? თქვენ არ იყავი რომ გუბერნიის მართველობის სოვეტნიკს უზრდელათ მოექეცით?

ამ სიტყვამ გულზე ცეცხლი წამიკიდა.

— ნება მიბოძეთ თქვენს აღმატებულებას მოვახსენო, რომ მე ქართველი ვარ, ხოლო ქართველს-კი შეგიძლიანთ ყველაფერი მოახვიოთ თავზე, უზრდელობა-კი არა!

— მაშ ნეპენინმა რად იჩივლა ჩემთან გუშინ, რომ თქვენ იმას სალამი არ მიეცით?

— ეგ თუ მართლა მომივიდა, მერწმუნეთ, თქვენო აღ-ბავ, რომ განზრახ არ ჩავიდენდი!

—კარგი მაგრამ იმან შემომჩივლა და მე აღვუთქვი, რომ ბოდიში მოიხადოთ. და თქვენც ასე მოიქცევით,—ჩემი გულისათვის მოიქეცით.

—შემიძლიან აგრეც მოვიქცე, მხოლოდ თქვენი ბრძანების ასასრულებლად-კი.

— კარგი! კარგი!

მიველი ნეპენინთან.

— ვასრულებ-რა გუბერნატორის ბრძანებას, ბოდიშს ვიხდი თქვენთან მხოლოდ გამოგიტყდებით, რომ არ მესმის-კი რისთვისა?

ჰო! არა არაფერი! —დავიყვირე ახლა

ამის შემდეგ რამდენიმე დღე იმაზე ლაპარაკობდნენ ვოლოგდაში, თუ როგორ ხდილობდნენ ქართველები ბოდიშს.

ასე მისცეს ეროვნული ხასიათი ინდივიდუალურსა.

ნინო ყიფიანი

მსახიობი— ჯარის-კაცი ი. ჟივიძე

თითქმის წელიწადია სამსახურშია გაწვეული და არ ივიწყებს იქაც-კი თავის წმინდა საქმეს, სცენას, გასულ ზაფხულს მისი ხელმძღვანელობით ბორჯომში იმართებოდა წარმოდგენები. სადაც უნდა გადაიყვანონ, იგი მხნედ ჰკრებს სცენის მოყვარეთ და წარმოდგენებს მართავს

ქართ. დრამ. საზ-ის გამგეობა

ი. ა. ბარათაშვილი
თავ მჯდომარე

ნ. დ. ერისთავი
თავმ. ამხანაგი

ი. კ. გედევანიშვილი
ხაზინადარი

შ. ა. მიქელაძე
(წევრი)

ამათ გარდა არჩეულია არ. ჭუმბაძე (მდივნად) და სოლ. ახვლედიანი (ამათი კლიშეები ვერ მოვიძიეთ). გ. ბ. გვაზავამა და ნ. გ. ქართველიშვილმა გამგეობის წევრობაზე უარი სთქვეს.

მოკლე იყო ზღაპარი

ეტიუდი.

მომწყინდება, ცხენს შემოვახტები, ცხენსა გრძნეულსა. მიმაფრენს, ღრუბლებსა სწვდება, სუნთქავს, აფრქვევს ცეცხლსა, მიწას ეკარება, თრთის დედამიწა. მაინც არ ეხსნება გულსა წუხილი.

ბავშვობასკი ჯოხი იყო ჩემი ცხენი, მაგრამ მაინც ვსიამოვნობდი.

მომწყინდება, დიდს საზოგადოებაში ამოვყობ თავსა. მოვისმენ ახალ აზრსა, მეც ჩაურთამ ჩემსას. მოლექსე შაირს იტყვის ახალსა საარშიყოსა. მუსიკოსი სონეტს დაუკრავს, კოხტად მოწყობილსა. ტყუილია: მოწყენილი ვიყავი, მოწყენილი დავრჩი.

ბავშვობას კი მე ერთი შევადგენდი მთელ საზოგადოებას. ჩემს თავს ველაპარაკებოდი ხან ერთს ხმით, ხან მეორითა; „დაბრძანდით, გეთაყვა!“—ვიტყოდი მე და მევე უპასუხებდი ჩემს თავს: „ბრძანდებოდეთ, ნუ სწუხდებით!“

მარტო ვიყავ და მაინც ვერთობოდი.

ეჰ! მოკლე იყო ზღაპარი!

ივნისის 8-ს 1916 წ.
ქ. ბლაგოვეშჩენსკი.

***

ეჰვით მიყურებ? შენი ნებაა—
არ მაქვს უფლება, რომ გაგიჯავრდე;
მხოლოდ ბედს მინდა ვუსაყვედურო,
ვუთხრა: კაცთ შორის მე რისთვის ჩამრთე,
ხალხი ჭრელია და მეც მათში ვარ
ვით ბუზი ბუზებს, მე იმათ ვგევარ,
ვცოცხლობთ ყველანი, მიწაზე დავალთ,
მოვკვდებით ყველა მიწაში ჩავალთ.

მ. ველისციხელი

ინჟ. კონ. იოს. ძნელაძე

ხაშურის დრამატიული წრის გამგეობის თავმჯდომარედ არჩეული (მეოთხედ), რომელიც თავგამოდებით მუშაობს ხაშურის თეატრის საკეთილდღეოდ.

მოსამწერალი

პიესა 4 მოქ. სოფლის ცხოვრებიდან

ეგ. ნინოშვილის მოთხრობიდან გადმოკეთებული გრ. საქარიქედელის მიერ

დასასრული იხ. 1917 წ „თ. და ც.“ № 49—52 და 1917წ. 1-4

მოქმედება მეოთხე

(სცენა: ღარიბულად მორთული ქოხი: ძველ ლოგინში ძონძებში წევს ავადმყოფი შვილი სოფონასი. მის ახლო ზის თებრო)

I

თებრო (მწარედ სასომიხდილი) ღმერთო, ჩემო გამჩენო, შენ მოკითხე ცოდვა ვინც მე გამაუბედურა, ვინც მე ამ დღეში ჩამაგდო. რა ვქნა ვის მივმართო... ყველას თავი მოვაბეზრე .. ღმერთმა უშველოს მარიკოს ნინას, გუშინ იმას გამოუგზავნა სამი ქადის ფქვილი... ხვალისთვის ქადი აღარ გვექნება. მე სასიკვდილოდ რას დავეძებ ჩემ თავს, მაგრამ შვილი მიკვდება, შვილი .. უწამლო.. მშიერი (მოისმის ავადმყოფის კვნესა.. მიუახლოვდება) ნუ გეშინია, შვილო, ხვალ ბაბა მოვა და მოგარჩენს.. კაკებს მოგიტანს, დაიძინე შვილო, დაიძინე... (შემოდის მატათი ხელში უჭირავს სალფეტკაში გახვეული ფქვილი).

II

მატათი. დილა მშვიდობის თებრო, ბალანა როგორ არის?

თებ. (ტირილით მიეგებება) ისე იქნა ჩვენი ოჯახის დამღუპველი და შენი მტერი, როგორც ეს არის.

მატ. (მივა ბავშვთან) ნუ გეშინია თებრო, ღვთის მადლით მორჩება, კარგად გახდება. (შუბლზე ხელს ადებს ბავშვს) ალბად აცივებს.. ქალო, მიდი ჩვენ პროვიზორთან, გამოართვი პატარა ხინა და დაალევინე ამ ბალანას. ძალიან გულ-კეთილი კაცია, უფულოდ მოგცემს.

თებ. არა ჩემო მატათი. ველარავის ვთხოვ,.. ყველა მეხმარებოდა, ყველა ხელს მიმართავდა... ყველას გაუჭირე საქმე... მე გაჭირვებულმა, ქვრივმა. (სტირის).

მატ. ქალო, რამ დაგაქვრივა, რათ სცოდავ ღმერთს, განა ციმბირში სხვა არავინ გაუგზავნიათ, რომ ისევ დაბრუნებულა. მოსიკელას ბიჭი შვიდი წელიწადი იყო იქ და გასუქებული მოვიდა. ფულიც ბევრი ჩამოიტანა. 5 წელიწადი ისე გაივლის, რომ ვერცკი გაიგებ... დღეს კიდე კანცელარიაზე ამობდნენ მანიფესტს გამოსცემს ხელმწიფე და ყველა განთავისუფლდებაო. ნუ გეშინია თებრო, სოფონაც დაგიბრუნდება, ბაბალეც და ოქრუაც.

თებ. (ტირილით) არა, ჩემო მატათი, მე იმათი დაბრუნების იმედი აღარ მაქვს.

მატ (ფქვილს აძლევს) ორი ქადი მაინც გამოგივა. მეტი უნდა მომეტანა, მაგრამ რა ვქნა, ხომ იცი, რამდენი სული ვართ სარჩენი იმ ბებერი კაცის ამარა

თებ. გმადლობთ, შენი ჭირიმე, შენი თავი მიცოცხლოს ღმერთმა. (პაუზა)

მატ. დღეს საწყალი მღვდელ ათანასის ცოლი იყო ეკლესიაზე და სამჯერ შემოუარა ეკლესიას ჩოქით, ღმერთო დამიბრუნე ჩემი ათანასეო, ღმერთო სამაგიერო მოსთხოვე ჩემ დამღუპველსო. საწყალი სულ სტიროდა.. ხალხი დაიწო მის საცოდავობით. (პაუზა).

თებ. (ტირილით) მე ის უფრო მიკლავს გულს, ჩემო მატათი, რომ საწყ ლი მღვდელი ჩვენი გულისთვის დაიტანჯა (პაუზა).

მატ. თებრო, დღეს ყველა ლაპარაკობდა ეკლესიაზე, რომ ბაგრატ ქერაძემ დაღუპა უნათლოშვილის ოჯახიო იმან შეიტანა „დანოსიო“. იმას მოკითხოს ღმერთმა.

თებ. მე ვიცი შენი ჭირიმე.. იმან დაიდვა ჩემი ცოდვა... იმან გამომჭრა ყელი... იმან დიდო საწყალი ჩემი შვილების ცოდვა... იმან დამაგდო ღვთის ამარა იმას დაედო თავის ცოლ-შვილი უსულო.

მატ. მოსე მწერალიც ძალიან კუჭობს ბაგრატაზე. მგონი არძაც მიუცია. (სიჩუმე) მშვიდობით თებრო, მეჩქარება. ბალანას ხინა მოუტანე (გადის პაუზა).

თებ. ეხლა შემოდგომაა... ყველა წლის სარჩოს ინახავს... ჩვენი-კი ყველაფერი გაპარტახებულია. ამ ზამთარში ვინ არის ჩემი შემხვედარი... ჩემი მომხმარი... (აძაგძაგებს.) ღმერთო დღეს კიდე გამაცივა .. ჰვ. ჰვ.. ჰვ

თავო, თავო. (მიგა და ისიც შვილის ახლო წამოწვება) (შემოდის მღვდლის ცოლი მარინე).

II

იგინივე და **მარინე**

მარ. როგორა ხარ თებრო, ბალანა როგორ არის?

თებ. (ნახევრად წამოდგება და სიხარულით შეხედავს მარინეს) მობძანდი შენი ჭირიმე! (კვნესით) ისე იქმნა უნათლოშვილების და მამა ათანასეს დამღუპველი, როგორც მე ვარ... ბალანაი როდის მომიკვდება არ ვიცი, მე კი არ ამომდის ეს გაჭირვებული სული. (კვნესის) ეს ოხერი სიკვდილიც არ გაიმეტა ჩემთვის ღმერთმა.

მარ. ნუ შვილო, ნუ, ღმერთს ნუ ცოდებ, ყველაფერი ღვთის საქმეა. ალბად ასე უნდოდა ჩვენი დატანჯვა ღმერთს... (ტირილით) ალბად შევცოდეთ ღმერთს... ალბად ჩემი ათანასე ცოდვილი იყო, ალბად აწყენინა ღმერთს! (მაღლა აიშვერს ხელს) ღმერთო, ნუ დაუკარგავ სიმართლეს, ღმერთო მაჩვენე მისი თავი. (პაუზა) აღრაფერი წერილი მიგიღია იმ საცოდავისაგან.

თებ. საცოდავი ნენა ჰკუაზე შეიშალაო, რომ იწერებოდა სოფონა, იმის შემდეგ აღარ მიმიღია წერილი.

მარ. სოფონამ ხომ მაინც იცის წერა, რატომ ხშირად არ იწერება წერილს.

თებ. (კვნესის) წერის ნებას ვინ მისცემს შენი ჭირიმე. (პაუზა)

მარ. შენ კიდევ გაგაციება დღეს?..

თებ. გამაციება შენი ჭირიმე, გამაციება. ჩემ თავს რას დავეძებ. მე იმას ვწუხვარ, რომ ამა ათანასე ჩვენი გულისთვის დაიღუპა... უდანაშაულო, მართალი ადამიანი.

მარ. თქვენი რა ბრალია, თქვენ რა იცოდით, თუ ის უკუღმართი მწერალი ყველას ასე მოგვატყუებდა, ჩაგვყრიდა წყალში... (ტირის).

III

იგინივე და **ნაცვალი.**

(შემოდის ნაცვალი).

ნაცვ. თქვენზე ექვსი აბაზი და სამი კაპეიკია მწერლისა და საუჩიტლო ფული. ყოველ დღე ხომ არ ვივლი. მომეცით. დღეს თქვენი გულიზა მე გამლანძღა მამასახლისმა. მე ხომ არ გადავიხდი თქვენ მაგიერ. მომეცით, თორემ გირაო უნდა წავიღო. (ათვალიერებს)

მარ. თქვენ ღმერთი არა გწამთ? რა უნდა მოგცეთ საწყალმა, გაჭირვებულმა ქალმა. შიმშილით სული ამოდის. ექვსი აბაზი კი არა, ორი შაური არა აქვს, რომ ხინა იყიდოს, ბალანა ხელზე უკვდება, ღმერთი აღარ არის, სარწმუნოება!..

ნაცვ. რა ვქნათ ქალბატონო, ეს ფული ხომ ჩვენ ჯიბეში არ ჩადის. ჩვენ, როგორც გვიბძანებენ, ისე უნდა მოვიქცეთ... მე მიბძანა მამასახლისმა გირაო წამოიღეო და უნდა წავიღო.

მარ. აბა, რა აქვს რომ წაიღებო.

ნაცვ აი ეს საბანი უნდა წავიღო! (ხელს წაატანს საბანს)

თებ. (ხელს წაავლებს საბანს, ბავშვი იტირებს) გამშორდი, გამცილდი ვერ მოგცემთ, არაფერი მაქვს.

ნაცვ. (გადის დარცხვენილი) რა ვქნა, მე მიბძანეს.

მარ. მაგათ ღმერთი სწამთ, ერთი შვილი შიმშილით მოუკვდა, მეორე ავადა ჰყავს და ეგენი კიდე სამწერლოს და „საუჩიტლო" ფულს სთხოვენ. ეს არის სამართალი... თფუი ამისთანა სამართალს...

თებ. სამართალი ქვეყანაზე არ ყოფილა ჩვენო ქალბატონო...

მარ. მშვიდობით თებრო, საღამოს ხინას ვიყიდი და გამოგიგზავნი. შენც დალიე და ბალანასაც დაალევინე.. თუ რამე ამბავი მოგივიდეს იმ საცოდავებისგან, მეც მალე გამაგებინე. (გადის)

(თებრო კვნესის, ცოტა ხნის შემდეგ ტუსაღის ტანისამოსში შემოვარდება ოქრუა).

IV

იგინივე და **ოქრუა ტუსაღი**

თებ. (შეკივლებს) ოქრუა შენა ხარ, შენა. (მოეხვევა) მანიფესტი იყო, გაგანთავისუფლეს? სად არის სოფონა, ნენა? მართალი მითხრა მატათიმ მანიფესტი იქნებაო. (კოცნის ოქრუას)

ოქრ. (აქეთ-იქით იხედება. თვალები კარებისკენ უჭირავს, ეშინიან. ჩქარა დაბნეულად და

ბარაკობს) მანიფესტი?.. არა, მანიფესტი არა... მე გამოვიქეცი... სალდათებს გამოვეპარე... ნენა გადირია, მამა ათანასე გზაში გარდაიცვალა.

თებ. (შეკივლებს) სოფონა, სოფონას რალა დაემართა?

ოქრ. (დაბნეულად) სოფონა.. სოფონა ერთი თვეა მიიცვალა.

თებ. (იკივლებს. თმაში წაივლებს ხელებს. ბავშვი ტირის) მოკვდა?..

(ტოტა ხნის შემდეგ ისმის ხმა: დაგვრჩი, ოქრუა უნათლოშვილო.)

(ორი ჩაფარი შემოვარდება. ოქრუა რევოლვერს ამოიღებს და გაქცევას აპირებს. ატუდება სროდა. ერთი ტყვია მოხვდება ოქრუას და დაეცემა).

თებ. (იკივლებს და მოეხვევა მკვდარ ოქრუას).

ფ ა რ დ ა.

გრ. საქარიქედელი.

მკითხველთა წერილები

დაგვიანებული ხმა

ბევრჯერ აუტოკებია ჩემი გული კარგს მოქმედს, მაგრამ თუ დროსა და ადგილს არ მოუცია საშუალება კერძოდ დაპარაკში გამოეთქვა ჩემი აზრი და გულის ნადები, ჩემსავე გულში ჩამიკლავს, რადგან ხელს არ მიწყობს ის სიმადლე, რომელიც საჯაროა კაცმის ხელში ადებისა ან საჯაროდ გამოსვლისათვის, მაგრამ თუ მე დღეს მაინც გავბედე წერილობით მისადმეა ჟურნალ „თეატრი და ცხოვრ"ა-ში № 51 მოთავსებულ წერილ „სადღეისო"-სი, ამის მიზეზი ის გახლავთ, რო მე ძალიან დაშოებული ვარ საქართველოს და მაშასადამე ქართველ საზოგადოებას.

ბაქოზე კიდევ უფრო შორს ერთ მიერუებულ თაორის სოფელში, მოკლებული ქართველი დემოკრატიის აზრთა გაცვლა-გამოცვლას, იძულებული გავხდი ჩემთვის არა ჩვეულ კალმისათვის მოშეკიდა ხელი, რომ დამეკმაყოფილებინა ჩემი გულისა და გრძნობის დაყენებული მოთხოვნილება,

ზემოდ ხსენებული წერილი მოითხოვს ყველა პარტიებისაგან დათმობას ერთგულ სარგებლიანობისთვის და თუ პარტიები ამას არ მოინდომებენ, დემოკრატიისაკენ მოითხოვს ხმის ამაღლებას, ერთგულ თავისუფლებისთვის გამოსარჩლებას. მეც, როგორც კანონიერი შვილი ქართველი დემოკრატიისა, გადაწყვიტე მოვითხოვ, რომ შესაფერ დროს შესაფერად შევხვდეთ. წამიერ დაკარგულ დროს საუკუნოებით ვერ დავიბრუნებთ და ეს კი საუკუნო წყევლა-კრულვის დირსად გაგვხდის ჩვენი ჩამოამავლობისაგან.

ჩემი გულის ძლიერი ტკივა იმან უფრო გაძლიერა, რომ წერილ „სადღეისო" ს ავტორი ნამდვილი მოქალაქური გამბედაობით გამოდის და პირდაპირ მოითხოვს პირდაპირობას, სიმტკიცეს, დირსეულობას, შეუპოვრობას და სიამაყეს.

დიად! სწორედ ასე უნდა მოვიქცეთ. თუ ასე მოვიქცევით, უტიდობლად მივიდებთ მას, რასაც მოვითხოვთ, ოდონდ ადგილი არ უნდა ჰქონდეს „არ ვიცი"-ს, როგორც ეს ხდებოდა წასულ მოძრაობის დროს: თუ რამეს ვითხოვდით, მხოლოდ მაშინ, როცა ერთად შეეკრიბებოდით, რომელიც ფეხის ხმის ადოდა უფრო იყო ვიდრე მოთხოვნა; თუ ცალცალკე შეგვეკითხებოდენ „რა გინდათო", ყველას პირზედ გვეკერა: „რაც სალხს უნდა ის ჩვენ გვინდა" და სხ. ეს არ უნდა განმეორდეს ჩვენს სამართლიან მოთხოვნის დროს. ერთად თუნდ ცალ-ცალკე ყველას უნდა პირზედ გვეკეროს ჩვენი ერთგულ თავისუფლება. ეს მოთხოვნა არ არის კანონის დარღვევა. ხიერ იქით ეს არის დარღვეული კანონის ადგენა.

მაშასადამე ეთვალგვარი მიხვევ მოხვევა და არა პირდაპირობა ჩვენი დირსების დამამცირებელია და საქმის გამჭიანურებელი,

ჩვენთვის, დემოკრატიისთვის აუცილებელია საქართველოს თვითმართველობის (ავტონომია) ადგენა. ვინც ამის წინააღმდეგია, ის მოდალატეა და მტერი მშვიდობიანობისა,

გაუგებრობის გასაგებად საჭიროა პირდაპირობა

ჩვენის აუტიდებელს შინაურ უთანხმოებას ჩვენგან შინ გავასწორებთ და არამც და არამც დრო ხელიდან არ უნდა გაგვისხლტეს თუ არ გვინდა უკუნისამდე შეგინებული იქმნეს ჩვენი კუბოს ფიცარი. გვეყო ამდენხანს სიბნელეში ყოფნა, ჩვენგანვე გარედ გატანილი სანთელი შემოვიტანოთ შინგე დრო გადამწარედ პასუხს მოით ხოვს ყოფანის დრო არ არის. როგორც კერძოდ მეშებმა, ისე მთელმა დემოკრატიამ უნდა ჩახედოს თავის გულის სიღრმეს და მკაფიოთ და კაბედულად გამოსთქვას თავის გულის ნადები, არ არის საჭიროა არც მეცნიერება არც ფილოსოფოსობა და არც დრმა და ლამაზი სიტყვები, მოკლედ და გასაგებად დაგიძახოთ. რომ ჩვენ გვინდ ერთგული არსებობა, ამისთვის კი საჭიროა უფლება.

რუსეთის მთავრობა ჩვენს ერთგულებაში ეჭვს ვერას დრეს ვერ შემოიტანდა, მაგრამ დღეს ჩვენი მეზობლების სულიერის თუ ფიზიკურის გმირობით გაკვირვებულა ყველა, ამათი გმირობა გვიმტკიცებს, რომ არ გეოფილვარ ხიტოტხლეს მოკლებული, მაშ ნურც ქედ-წახრილნი და გულგაბრიყვილნი ვიქნებით, ერთ ხმით მოგითხოვთ ადგენა აწ დარდეული

პირობისა და მაშინ ნახონ ორა ლომებს ზრდის ქართლის ბუდე.“

ომის დაწყებისას ბოლონელებს დაჭირდენ ავტონომიას, სხვა ერებს კი კეთილ-განწყობილებას, მხოლოდ არ გვიხსნიან რა სიკრძესიგანისა ეს „კეთილგანწყობილება.“

ან იქნება ოვლად სამდგელო ეპიფანის ქართულ წირვა-ლოცვაში?

ესეც უნდა მკითხოთ გავაგებინოთ რუსეთს და მანაც უნდა შეისმინოს ეხლა, თუ ასი წლის განმავლობაში ვერ დარწმუნდნენ, რომ ჩვენ ეს მოთხენა მტრობითა და რუსეთის სიძულვილით არ მოგვდის, არამედ იმისთვის, რომ ჩვენ გვინდა რუსეთისათვის უფრო სასარგებლო და გამოსადეგნი ვიქნეთ და ჩვენც „ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნეს“ „კაცთა შორის კაცად ვიყოთ ცნობილნი“, ჩვენს მინდორ ველებზედ ჯერ კერტან ქვეშ მოკაკული რაჭველი ხოლოდ ბდეს ბინას შირაქის ველზედ თუშ-ფშავ-ხევსური (რომელმაც ხელი აიღო დატოლშვილიანებაზე და გამრავლებაზედ უმეწოობისა გამო) უნდა სახლდებოდეს, აგრეთვე მეგრელ გურული, რომელნიც ულუკმა ხურობისა გამო საკუთარ კერასა სტოვებენ და ვინ იცის სად იხვეწებიან, და მერე, თუ რამე დარჩება, ჩვენ მუდამ ვიუაოთ, ხურადობით განოქმული და იმედია, არც ამას იქით გაწუნწდება ქართველი ისე, რომ სხვისი გაჭირება და სივიწროვე არად ჩაგდოს.

ჩვენს ხეობებში ჩვენი ახალი თაობა მოეკლა თავის ძალას ხარჯავს რამდენიმე წელიწადს, ქართულს ივიწყებს რუსულს ვერა სწავლობს და ბრუნდებიან შინ დამახინჯებული მოწმობით ხელში, ვითომდა ორი თუ ოთხი კლასი დაემთავვრებინოს.

ჩვენს ეკლესიაში მორწმუნე ქართველს შესვლა ეზარება და არც შედის სალოცავად

ეი სწორედ ამ 120 წლის ოვეულმხრივმა გამოცდილებამ დაგვარწმუნა, რომ თუ ერს თავისი ბედი თვითონვე არ უურია ხელში, ვერას დრეს იგი ერთგულად მოსვენებული ვერ

იქნება,

მაშ შეუბოვარი ხმა ერისა — და ხმადგეთიის სიტ ჩვენთან იქნება!

გიორგი კვიკვიძე

—

წ. კ. ეს წერილი კრგა ხანია მზადა მაქვს, მაგრამ განგებ ადარ მინდოდა გამოგზავნა, რა დგან იმედი მქონდა თბილისიდან და სოფლიდ საქართველოდან მრავალ მეტგარ ხმას გავიგონებდი, მაგრამ, სამწუხაროდ, ვერც ერთ გაზეთში ვერ შევხვდი წერილ „სადღეისო“ ს შესაფერ გამოხმაურებას. ნეტავი რას უტდიან გაზეთები? რატომ მიხვეულ-მოხვეულად და არა ბირდაბირ გამოსთქვამენ თავის აზრსა? გ. კ-ძე.

„ახალ კლუბში“ იანვრის 6 ქართ. გიმნაზიის ღარიბ მოწაფეთა სასარგებლოდ კნ. ე. ი. აფხაზის დიასახლისობითა და თავ. მ. დ. ჭავჭავაძის გამგეობით გაიმართვა მრავალ-ფეროვანი ტრადიციული საღამო, რასაც აუარებელი საზოგადოება დაესწრო. განსაკუთრებით აღტაცება გამოიწვია ილ. ჭავჭავაძის „დედ. და შვილმა“, რომელიც თავ. მ. დ. ჭავჭავაძის- იერ გაფართოვებულ-შევსებულია ორი სურათით. დამატებულ სცენებში გამოყვანილია ქართველი ლაშქრის ბანაკი, ქართული ცეკვა, სიმღერები და სიზმარი, რომელშიც მაყურებელთ წარმოუდგებიან ჩვენი ისტორიული ცნობილი პირნი წმ. ნინო, თამარ-მეფე, ქეთევან დედოფალი, გ. საკაძე, პატარა კახი და სხ. (ასახიერებდენ: თავ. მაჩაბლის ასული, ფოროაქაშვილის ასული, ან. ქიქოძე, ივ. გ. მაჩაბელი, ჯანდიერი და სხ.) ამ სურათებმა დიდი შთაბეჭდილება მოახდინეს, და როგორც გავიგეთ მეორედ აპირებენ მის დადგმას უფრო ვრცლად. მეორე და მესამე განყოფილებებმაც ევროპიული დაკვრა-სიმღერამ და სხ. სავსებით დააკმაყოფილა დამსწრენი, დასასრულ ი, ზარდალიშვილმა დასდგა ი. გედევანიშვილის „სინათლის„ ბოლო სურათი „დიდება სამშობლოს“. წმინდა შემოსავალი ექვსას თუმნამდეა დიდი მადლობის ღირსნი არიან როგორც საღამოს დიასახლისი კნ. ე. ა, აფხაზისა და გამგე-თავ. მ. დ. ჭავჭავაძე, აგრედვე დამსწრე საზ-ბა, რომ ამ საღამოს ასეთი ყურადღებით მიეკცა. გარეშე.

ღვრილი ამგეგი

სად. გურჯაანის თეატრის ასაშენებლად კახეთის რკინის გზის მოსამსახურეთა თაოსნობით ფული იკრიბება. ყველა ხალისით სწირავს თავის წვლილს. როგორც გადმოგვცეს კახ. რკ. გზის სამართველოსაც დახმარება აღუთქვამს.

ბაქოს საგაზაფხულო სეზონისთვის რეჟიშორად იწვევენ, ა. რ. წუწუნავას.

ელო ანდრონიკაშვილის ბენეფისი ბაქოსი გაიმართება იანვრის ბოლოს.

ბაქოს დრამ. წრის საზამთრო სეზონი გა-

თავდება ოპერელის შუა რიცხვებში. ამ ხანებში გაიმართება შალვა დადიანის ბენეფისი, ხოლო ა. წუწუნავასი ცოტა ადრე.

✦ **ბათუმის დრამ. წრის** გამგეობის თავჯდომარედ არჩეულ იქმნა სოსიკო მდივანი.

✦ **ჰაიდარბეგ აბაშიძეს**, ცნობილ საზოგადო მოღვაწეს კომენდატმა ბათომში ცხოვრება აღუკრძალა.

✦ **შეცდომის გასწორება.** იპო ჯინორიძის ლექსში (რომელიც ჩვენი ჟურნალის მეოთხე ნომერში დაბეჭდილი) შემდეგი კორექტული შეცდომები შეგვეპარა: „ნატრეფალი", „ბულბლუსა" და დნბოდენ." უნდა იყოს: „ნატერფალი", „ბულბულსა" და „დნებოდენ".

✦ **ვანო სვ. მესხიევმა** ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება" მთელის წლით გაუწერა თავისი ხარჯით: ნალჩიკის, თელავის, კავკავის, ალაგირის ქართულ სკოლებსა და არმავირის სამკითხველოს მაგიერ (რადგან აქ უკვე მისდით ჟურნალი) საგარეჯოს ქალთა საქსოვ სკოლას.

✦ **ს. ხაშმის წერა-კითხვის** საზ-ის განყოფილება უკვე დამტკიცდა, დამფუძნებელ წევრთა კრება ამ მოკლე ხანში გაიმართება გამგეობის ასარჩევად და მოქმედების დასაწყებად

„**თეატრი და ცხოვრება**" თავის ხარჯით გაუწერეს 1) ქ-მა დესპინე ქავთარაძემ ძველი სენაკის სამკითხველოს 2) შალვა ნიკოლაიშვილმა—ბელაგორის სამკითხველოს. 3) აკეთის სამკითხველოს დ. გოგუაძემ 4) ბორჯომის სამკითხველოს—ვ. ი. ქავთარაძემ.

✦ **ახალი პიესას** (მ. ბოჭორიშვილისა) „ვნების ბრჭყალებში„ ბეჭდვა დაიწყება შემდეგ ნომერში.

✦ **ვ. გუნიას** იუბილე გაიმართება მარტის 19.

ხელის მომწერთ, რომელიც ჟურნალისა ხვედრი ფული არ შემოუტანიათ, შემდეგი ნომერი აღარ გაეგზავნება,

„თეატრი და ცხოვრების"

ფონდის სასარგებლოდ მივიღეთ:

1) **გიორგი დიამონდოპულოსაგან** (თბი.) 1, მ.
2) **ელ. პეტრ. კაჭარავასგან** (სოხუმი)—2 მ.
3) **ანი ათ. ფირცხალავასაგან** (ყარაიაზი) 2 მ

შემომწირველთ გულითად მადლობას ვუძღვნით. რედ

იბეჭდება და მოკლე ხანში გამოვა

უცხო სიტყვათა ლექსიკონი

შედგენ. **იოსებ იმედაშვილის** მიერ, მეორედ შევსებულ-შესწორებული. მოვარაგებული ყდით, ხელის მოწერით ღირს 2 მ. 50 კ. გაწერა კიდევ შეიძლება: Тифлисъ. ред. „Театри да Цховреба"—Іос Имедашвили.

(10—3)

სახალხო სახლი

შაბათს, 4 თებერვალს 1017 წ. სახალხო სახლთან არსებულ ქართულ წარმოდგენების მმართველი წრე **ნიკო გოცირიძეს** 20 წლ. სახალხო სცენაზე მოღვაწეობის აღსანიშნავად გამართავს სადღესასწაულო საღამოს. წარმოდგენილი იქნება

1 **ტარტიუფი** III და IV გ. მოლიერისა

2 **მსხვერპლი** I მოქ. ი. გედევანიშვილისა

3) **ხანუმა** II მოქ. ა. ცაგარლისა

რეჟ. კ. შათირიშვილი. დასაწყისი საღამოს 8 ს. ბილეთები იყიდება თეატრის კასაში 12 2 და 6-8 საათამდე.

თანამედროვე აზრი

გაზეთი ღირს როგორც თბილისში, ისე პროვინციაში მთელი წლით 15 მანეთი, ნახევარი წლით 8 მან, სამი თვით 4 მან. 20 კაპ., ერთი თვით 1 მან 40 კაპ.

გაზეთის ფასი ხელის მომწერლებმა წინდაწინ უნდა გადაიხადონ, ნისიად არავის გაეგზავნება.

ფოსტით ხელის მომწერლებმა ფული შემდეგი ადრესით უნდა გამოგზავნონ: Тифлисъ, почтовый ящикъ № 199, Власію Малакіевичу Бохохадзе. თბილისის ხელის მომწერლებმა ფული უნდა შეიტანონ კანტორა „განათლებაში", ოლღას ქუჩა, № 6.

„სახალხო ფურცელი"

სურათებიან დამატებით ღირს წელიწადში 15 მან. ნახევარი წლით 8 მან. სამი თვით 5 მ ნ.

წლიური ფასის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილად:

ხელის მოწერის დროს 7 მან. 1 აპრილისათვის 4 მ. და 1 აგვისტოსთვის 4 მან. კანტორა ხელის მოწერისათვის ღიაა დილის 9 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე, საღამოს 5 საათიდან 8 საათამდე. რედაქციის მისამართი: ტფილისი, „სახალხო ფურცლის" რედაქცია, სასახლის ქუჩა № 6 Тифлисъ, редакція „Сахалхо Пѣцелуи" поч. ящ. 190

V წ. მიიღება ხელის მოწ[ე]რა 1917 წლისათ ის V წ.

სათეატრო სალიტერატურო, სამხატვრო კვირეული ჟურნალი

თეატრი და ცხოვრება

(წელიწადი მეხუთე)

წლიური ხელის მომწ ,ნი მიიღებენ ორ პრ იას

აკაკის „ნაკვესები და ბრძნული სი-ტყვები" ავტორის სურათებით, ფაქსიმილეთი და ბიოგრაფიით.

ვ. ლომთათიძის „რჩეული აზრები" ავტრის სურათით, ფაქსიმ. და ბიოგრაფიით.

გამოვა სრული პროგრამით, უკვე ცნობილი რედაქციით

ჟურნალი პარტიათა გარეშ ა, პროგრესიული მიმართულებისა

ურნ ალში მონაწილეობას მიიღებენ ჩვენი დამსახურებული და ახალგაზდა ნ ჭიერი მწერლები: მგოსნები, კრიტიკოსები, მუსიკოსები, მხატვრები

ჟურნალის ფასი ორივე პრემიით წელიწადში ღირს **8** მან. ნახევარის წლით. 4 მან. **50** კაპ. თითო ნომერი ყველგან 15 კაპ ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილადც ეი ძლება: ხელის მოწერის დროს 3 მ., 1-მაისამდე—3 მ. 1-ელ ენკენისთვემდე 2

ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში, „სორაპნის" **სტამბის კანტორაში** (მადათოვის კუნ-ძული, № 1, ვორონცოვის მეორე ხიდის ყურში). ქალაქ გარეთ ხელის-მომწ რთ ფული უნდა გამოგზავნონ შემდეგის მისამართით: Тифлисъ, ред „Театри да Цховреба" Іосифу Име-дашвили. რედაქტორ-გამომცემელი **ანნა იმედაშვილისა**

ქართ. საისტ.-საეთნოგრ. საზ-ისა და ქარ-თველ ხელოვანთა სიზ-ის თაოსნობით

ძველ ქართულ საეკ-ლესიო ფრესკების **გამოფენა**

გამოფენა გაიღო იანვრის 8, ღიაა დილის 10 საათიდა შუადღის 4 ს-დე შესვლის ფასი—50კ. მოწაფ — 25. კ.

ახალი კლუბი

კვირას 22 იან-ვარს დილით

წარმოდგენა ი. ზარდალიშვილისა

კაიუს გრაკხუს

დასაწყ. სად. 12 ს. ფასი: 1-70 კ — 30 კ-დე.

რეჟისორი ***. ადმინისტრ. დრამ. საზ — ბისა

ხაროშეხის საზოგადო კლუბ

(მიხეილის პროსპექტზე, № 163)

ერთი კვირის პროგრამა იან-29 თებ. 5

ორშაბათი — სინემატოგ. სიმებ. ორკ.

სამშაბათი — სინემატოგრაფი: სიმებ. ორკეს.

ოთხშაბათი — ქართული წარმოდგენა,

ხუთშაბათი — ოპერეტა რუ ულ ენაზე.

პარასკევი — „არშინ მალ-ალან", ქართულად

შაბათი — რუსული წარმოდგენა

კვირა — სიმებიანი ორკესტრი

შესასვლელი ფასი: ქალები და სტუ-დენტები — 25 კ. მამაკაცნი 50 კ.

დასაწყისი: წარმოდგენა — კონცერტების და — სინემატოგრაფ — სად. 8 ნახ. ს.

ახალი კლუბი

1 კვირის პრო იანვ 29 - 5 თებ

კვირა — რუსული წარმოდგენა. ბილეთ 50-30 კ.

ორშაბათი — ოპერეტა. ბილეთები: 1 მ.-50 კ.

სამშაბათი — საოჯახო საღამო

ოთხშაბ. — სინემატოგრაფი. სიმებ. ორკ.

ხუთშაბ. — ქართ. წარმ. ბილეთები 50-30 კაპ.

პარ[ა]სკ. — ოპერეტა. ბილეთები: 1 მ.-30 კ-დე

შაბ. — საოჯახო საღამო

კვირა — რუსული წარმ. ბილეთ. 4-30 კ.

დასაწყისი: კონცერტებისა საღამ. 9 სათ. წარმოდგენისა და სინემატოგრ. სად. $8^1/_2$ სა.

შესას. ფასი მანდილოსნ. 50 კ. მამაკაც. 1 მ.